

DİLÇİLİK**CƏFƏR CABBARLININ PYESLƏRİNİN REMARKALARI****Y.M.SEYİDOV***Bakı Dövlət Universiteti*

Ədəbiyyatşünaslığımız Cəfər Cabbarlı haqqında obyektiv-elmi sözü-nü deyibdir. O, şair kimi də, nasir kimi də böyük sənətkardır, dramaturq kimi isə daha böyük sənətkardır. Azərbaycan xalqı xeyli görkəmli dramaturq yetişdirmişdir, yəni səhnə əsəri yazanlarımız çox olmuşdur. Ancaq Azərbaycan dramaturgiyası haqqında düşünəndə, ilk növbədə M.F.Axundov, N.B.Vəzirov, C.Məmmədquluzadə, H.Cavid, bir də C.Cabbarlı göz önünə gəlir. C.Cabbarlı dramaturgiyası Azərbaycan ədəbiyyatının qızıl fonduna daxil olmuşdur. Mirzə Cəlildən sonra, XX əsr Azərbaycan dramaturgiyasının iki qoşa qanadı olmuşdur: H.Cavid və C.Cabbarlı.

Bu yazımız C.Cabbarlı pyeslərinin remarkaları haqqındadır. C.Cabbarlı dramaturgiyası haqqında ən qiymətli tədqiqat akademik Məmməd Arifin qələminə məxsusdur. Maraqlıdır ki, bu böyük alim C.Cabbarlının pyesləri haqqındakı monoqrafiyasında bu əsərlərin remarkaları haqqında heç nə deməyibdir. Bunu çalışırıq biz edək. Yazımızda dramaturqun «Vəfalı Səriyyə və yaxud göz yaşı içində gülüş», «Solğun çiçəklər», «Nəsrəddin Şah», «Trablis müharibəsi və ya Ulduz», «Ədirnə fəthi», «Aydın», «Oqtay Eloğlu», «Od gəlini», «Sevil», «Almaz», «1905-ci ildə», «Dönüş», «Yaşar» pyeslərini nəzərdə tuturuq.

Əvvəlcə pyeslərin adları haqqında. Bu pyeslərdən altısının adı əsərlərin qəhrəmanlarının adlarıdır: «Nəsrəddin Şah», «Aydın», «Oqtay Eloğlu», «Sevil», «Almaz», «Yaşar». İkisinin adı ikili xarakterlidir. Onların adlarında həm əsərlərin surətlərinin adları, həm də əsərdə xüsusi yeri olan məfhumların, hadisələrin adları qeyd edilir: «Vəfalı Səriyyə, yaxud göz yaşı içində gülüş», «Trablis müharibəsi və ya Ulduz». «Od gəlini» adı ilə əsərin bir surəti nəzərdə tutulur, bu onun rəmzi adıdır, əsərdəki əsl adı Solmazdır. «1905-ci ildə», «Ədirnə fəthi», «Dönüş» əsərləri cərəyan edən hadisələrlə bağlıdır.

Pyeslərin adları ilə məzmunları arasında tam uyğunluq var, yəni ədib pyeslərinə ad qoyanda ciddi yaradıcılıq işi aparıbdir. Bu cəhətdən bəzi pyeslərin adlarını nəzərdən keçirək. «Vəfalı Səriyyə, yaxud göz yaşı içində gülüş». Nə üçün Səriyyə? Çünki hadisələr onunla əlaqədar cərəyan edir. Nə üçün vəfalı? Çünki 17 yaşlı bir qız bütün çətinliklərə, hədələrə, qorxuya baxmayaraq, öz ilqarından dönmür, sevgilisində sədaqətli

olur. Nə üçün göz yaşı? Çünki Səriyyəni öz sevdiyindən ayırmaq, istəmədiyi bir adama vermək istəyirlər. Buna məcbur etməyə çalışırlar. Görün, onun halı necədir, sözlərindən bunu görmək olur. O deyir: «*Bədbəxt canım! Neçə illər idi, ümid edirdim ki, gələcəkdə Rustəm, əmim oğlu, istəklim ilə bəxtiyar yaşayacağam. Amma, heyhat! Ey dövrənizalim! Ey taleyi-bivəfa! Bumu illər ilə gözlədiyim həyat!? Bumu illər ilə intizarı olduğum istiqbal!? Bumu illər ilə həsrətin çəkdiyim səadət!? Beləmi günləri mən xəyalımda bəsləyirdim!? Ah! Azadə bir bülbül kimi həmişə güllər arasında gəzdiyim halda, indi gör qəza məni nələrə məhkum etmiş! Alçaq cinayətkarlar kimi məni həbsə salıb, nökrəri də üstümə zindanban qoyublar. İlahi! Bu qədər zülm rəvamı!?!..»*

Budur göz yaşları, Səriyyə təhqir edilir, həтта döyülür, ah-zar edir, ümidi kəsilir. Naçar qalır, ağlayır, yalvarır və belə sözlərlə üzleşir: (Həməzə) «*Səsinə kəs! Həyasız! Hərgah bir də danışısan, səni doğratdırmayan bir kafir, mürtəddir.*

Nə üçün gülüş? Ona görə ki, bu əzablar sona yetir. Səriyyəyə zülm edənlər öz cəzalarına çatırlar; Səriyyə öz istəyinə çatır, sevgilisi Rüstəmə qovuşur. Budur gülüş. Budur göz yaşı içində gülüş.

«Solğun çiçəklər». Pyesin məzmununa görə, bu əsərə başqa adlar da vermək olar: «Nakam məhəbbət», «Xəyanət», «Sara», «Saranın taleyi» və s. Ancaq ədib əsəri «Solğun çiçəklər» adlandırmışdır. Hansı cəhətə görə? Bəhram və Sara – əmioğlu və əmiqızı bir-birlərini ürəkdən sevir, birlikdə xoşbəxt ailə səadətini gözləyirlər. İş elə gətirir ki, Saranın analığı Gülnisə və onun qızı Pəri minbir oyunla Bəhramı yoldan çıxarırlar, Bəhram Saranı yadından çıxarır, Pəri ilə əylənir, sonra da onu alır. Tənha, dərd-sər içində qalan Sara buna dözməyib ölür. Bəhram peşman olsa da, artıq gec idi. Ancaq əsərdə diqqəti xüsusi çəkən bir fakt var. İlk səhnədə Saranın Avropasayağı bəzənmiş zəngin otağında «Üçayaq üstündə bir dibçəkdə zərif qırmızı çiçəklər» var. Sara ilə Bəhramın söhbəti:

Sara. *Bəhram, görürsənmi, mənim çiçəklərim nə qədər gözəldir! Vallah, bu çiçəkləri özümdən çox istəyirəm. Özüm əkmışəm, özüm bəsləmişəm. Dünyada sevdiyim şey bir sənə, bir də bu çiçəklər. Nə gözəl də açılıb! Sənin belə gözəl çiçəyin varmı? (Bağrına basır).*

Bəhram. *Var! Sənə mənim gözəl çiçəyim! Bu çiçəklər onun üçün gözəldir ki, onları sənin kimi çiçək bəsləmiş və mənim səndən sevimli bir şeyim yoxdur!*

Sara. *Gedim, su gətirim, güllərimi sulayım.* (Gedir, Bəhram bir qədər güllərə baxır).

Bəhram. *Amma Saranın çiçəkləri, doğrudan da, özü qədər gözəldir. Yəqin, bunları məndən çox istəyir. Yox, mənim yolumda hər bir şeyi fəda etməyə hazırdır. Ax, çiçəklər, çiçəklər, nə qədər sizin o qırmızı yarpaqlarınızda mənim Saraya və Saranın mənə söylədiyi tərənəyi-aşıqanə əksəndər olub.*

Sara (gəlib, su gətirir). *Mən sağ ikən bu çiçəkləri belə-belə təravətlə saxlayacağam. Vay o zamandan ki, bu çiçəklər soldu, o zaman ya mənim nəhayətimdir və yaxud mən dünyada yoxam! Əbdül əmi də bağçada güllərə su verir, seyr etməyə gedirsənmi?*

Bəhram. *Gedirəm, amma orada da gülləri deyil, yalnız səni seyr edəcəm.*

Sara (gülüb, çiçəkləri öpür və Bəhrama) *Bəhram, sən də öp çiçəkləri! Onlar iki aşiqin məhəbbətinə şahiddirlər. (Öpüb, gedirlər)*

Bu xoşbəxt günlər keçir, Sara atadan qalmış var-dövlətdən məhrum edilir, kiçik və qaranlıq bir otağa keçirilir, artıq Saradan aralanan Bəhramın həsrəti ilə yaşayır, xəstələnir, yatağa düşür, ölüm onu izləyir. Sara nökrər Əbdülə müraciət edir:

Sara. *Əbdül əmi, səni and verirəm o Allaha, nə qədər mənə indi yaxşılıq eləyirsən, mən öləndən sonra mənim çiçəklərimə elə! Qoyma çiçəklərim solsunlar. Onlar mənim xoşbəxt günlərimin yadigarıdır.*

Sara çiçəklərinə müraciət edir: *«Ax, çiçəklər, çiçəklər! Sizsiniz mənim xoşbəxt günlərimin yadigarı, siz bizim əhdimizin şahidisiniz...»*

Sara dünyasını dəyişir. Pyesin beşinci pərdəsində Bəhramın monoloqunda bu sözlər də səslənir: *«Ah! Ah! Sevimli Saranın gözəl çiçəkləri! Niyə belə məhzun, niyə belə solğunsunuz? Hanı sizin keçmiş lətafətiniz? Bəs hanı Sara? Siz ki, səadətin və keçmiş bəxtiyar günlərin yadigarısınız. Hanı bəs mənim əmim qızı? Ah, çiçəklər, nə qədər siz sevimli idiniz! Sizi mən sinəmin içərisində saxlayacağam».* Pyes Bəhramın bu sözləri ilə bitir: *«Ax, can, solğun çiçəklərim, solğun çiçəklərim!»*

Bütün bunlar çiçəklərə – solğun çiçəklərə qüvvətli mövqe verir və pyesin «Solğun çiçəklər» adlandırılmasına haqq qazandırır.

«Od gəlini» çoxplanlı mürəkkəb pyesdir. Burada ideologiyaların çarpışması var, burada islama tapınmaq var və islama qarşı mübarizə var; burada ərəb işğalı var, ona qarşı küdurət var; burada qardaş məhəbbəti – qardaş nifrəti var; burada çox hadisələr var. Ancaq əsərin adı «Od gəlini»dir. Od gəlini kimdir? Bu adla əsərin Solmaz adlı surəti nəzərdə tutulur. Nə üçün Od gəlini? Solmaz deyir: *«Mən odlar gəliniyəm».* Solmaz deyir: *«Atəşgah acıqlı Əhriməni ovundurmaq və xalq ərəblərin sıxıntısından qurtarmaq üçün məni qurban kəsmək istəyir».* Solmaz deyir: *«Mən odların bağından doğmuş bir qızam».* Sönməz deyir: *«Solmaz atəşgahın süslü bir gəlinidir».* Solmaz deyir: *«Mən od qızıyam. Od bağında doğuldum, od bağında bəsləndim, böyüdüm... Mən bu sönməz odları, bu əbədi işıqları özümdən artıq sevirəm».* Yanardağın odlara tapınmaq üçün müxtəlif ölkələrdən gəlmiş ziyarətçilərə müraciətindən: *«Ölkənin ən gözəl qızı, məmləkətin ən dəyərlı incisi, odlar gəlini Solmaz minlərcə cismani əzablara dözüb, ruhani qudsiyyət və ülviyyətə vardiqdan sonra qurban verilir».*

Bəli, Solmaz Od gəlinidir və bu od gəlini hadisələrin mərkəzindədir. Əsərdə cərəyan edilən hadisələr onunla çox bağlıdır. Görünür, ədib bunu nəzərə alaraq pyesə belə rəmzi ad vermişdir.

C.Cabbarlının pyeslərinin adları qrammatik baxımdan belədir. Çoxu xüsusi isimlərdən ibarət tək-tək sözlərdən ibarətdir: «Aydın», «Sevil», «Yaşar» və s. İkisi birinci növ təyini söz birləşməsi formasında olan mürəkkəb addır: «Solğun çiçəklər», «Nəsrəddin Şah». İkisi ikinci növ təyini söz birləşməsidir: «Od gəlini», «Ədirnə fəthi». Biri ilkin yazılış formasında, birinci növ təyini söz birləşməsi formasındadır: «1905-ci ildə». Ancaq əslində belə deyil. Birləşmədə iki tərəf götürsək, birinci tərəf dörd sözdən ibarət say birləşməsidir: min doqquz yüz beş. Son say

(beş) ci şəkilçisi ilə işlənən sıra sayı formasındadır. Pyesin adının ikinci komponenti ismin yerlik halında olan isimdir (ildə). «Oqtay Eloğlu» özünəməxsus formada olub, birinci növ təyini söz birləşməsinə uyğun gəlir. «Vəfalı Səriyyə, yaxud göz yaşı içində gülüş» pyesinin birinci komponenti birinci növ təyini söz birləşməsi formasındadır: Vəfalı Səriyyə. İkinci komponent belədir: göz yaşı (II növ təyini söz birləşməsi), (göz) yaşı içində (II növ təyini söz birləşməsi), (göz yaşı) içində gülüş (qeyri-təyini ismi birləşmə). Bir yerdə mürəkkəb ismi birləşmə və s.

Pyeslərin janrları belə qeyd olunur: 4 pərdəli pyes, 5 pərdəli pyes («Vəfalı Səriyyə», «Solğun çiçəklər», «Sevil»), 5 pərdə, 7 şəkildən ibarət tarixi pyes («Nəsrəddin Şah»), 5 pərdəli dram («Aydın»), 6 pərdəli faciə, 5 pərdəli faciə («Oqtay Eloğlu», «Trablis müharibəsi ...»). «Trablis müharibəsi ...» pyesinin adı altında, əsərin növü haqqında qeyddən əvvəl belə bir cümlə yazılmışdır: «Trablisdə türklərlə italyanlar arasında olan hərbi təsvir edir». 21 şəkildə pyes, 17 şəkildə pyes («Od gəlini», «1905-ci ildə»); 5 pərdə 7 şəkili pyes («Almaz»); pyes 11 şəkildə («Dönüş»), pyes 4 pərdə, 8 görüşdə («Yaşar»); 6 pərdəli faciəyi-inqilabi («Ədirnə fəthi...»). prinsipə bu təqdimatlar arasında ciddi fərq yoxdur, eyni üslubdur, konkret ifadə fərqi var.

Pyeslərin personajlarının təqdimi məsələsi. İlk pyeslərdə personajlar «İştirak edən əşxas» («Vəfalı Səriyyə...»), «Məclis əhli» «Solğun çiçəklər» kimi, qalan pyeslərində «İştirak edənlər» kimi, «Aydın» pyesində «Oyunçular» adı ilə verilir. Kütləvi səhnələri nəzərə almasaq, C.Cabbarlının pyeslərində iştirak edən surətlərin sayı 5-dən («Solğun çiçəklər») iyirmi doqquza qədərdir («1905-ci ildə»). Surətlərin təqdimatlarında da müxtəliflik var. Bəzi pyeslərdə surətlərin adları yazılır, onlar haqqında heç bir məlumat verilmir. Məsələn, «Oqtay Eloğlu», «Sevil» pyeslərində belədir.

«Nəsrəddin Şah» pyesində 27 surətdən altısı haqqında əlavə qeyd var, 21-i haqqında isə belə qeydlər yoxdur. Ümumən, pyeslərdə surətlərin adlarına olan əlavə qeydlər də müxtəlifdir. Məsələn, «Solğun çiçəklər» pyesində beş surətin dördünün ancaq qohumluq münasibətləri qeyd olunur:

Bəhram – Saranın əmisi oğlu.

Sara – Bəhramın əmisi qızı, Gülnisənin qızlığı.

Gülnisə – Saranın analığı.

Pəri – Gülnisənin qızı.

Bircə surətin vəzifəsi qeyd olunur: Əbdül – ev nökrəri.

«Aydın» pyesində surətlər ətraflı əlamətləri ilə təqdim edilir, yaşlarından tutmuş, iqtisadi vəziyyətləri, xarakterləri, peşələri, bir-biri ilə münasibətləri və s. qeyd edilir. Yalnız bir surətin adının qarşısında belə tanıtma qeydi yoxdur.

«Almaz»da da, «Dönüş»də də belə geniş qeydlər var. Bu qeydlərin bəziləri surət haqqında da geniş məlumat verir. Məsələn, «Dönüş»də Gülsabah və Qəmər haqqında belə məlumatlar verilir. Gülsabah – Moskva teatr məktəbini bitirib Bakıya gələn gənc aktrisa. Qəmər – qoca şəriət müəlliməsi, hərdən rus dilindən də dərs verir.

Səhnələrin təsvirini verən remarkalar maraqlıdır. Pyeslərin ilkin remarkalarının bir qismi ənənəyə uyğun olaraq «Vaqe olur» xəbərlili cümlələrlə başlanır. «Vaqe olur Həməzənin evində» («Vəfalı Səriyyə...»), «Məclis vaqe olur» («Solğun çiçəklər»), «Məclis vaqe olur Kirmən kənd-

lərinin birində» («Nəsrəddin Şah»), «Məclis vaqe olur Ədirnədə» («Ədirnə fəthi»).

Bu cümlələrdə cümlə üzvlərinin sırasında fərqlər var. Verdiyimiz nümunələrdən birincisində cümlə xəbərlə başlanır; ikinci nümunə mübtədə və xəbərdən ibarətdir, hər ikisi öz yerindədir; üçüncü və dördüncü cümlələrdə xəbər cümlənin ortasındadır: mübtədə – xəbər – ikinci də-rəcəli üzvlər.

Bu ilkin remarkaların bəziləri adlıq cümlələrlə başlanır: «Səhnənin arxası» («Oqtay Eloğlu»), «Balaşın evi» («Sevil»), «Azərbaycanın uzaq bir kəndində məktəb qabağında bir meydança» («Almaz»). Adi predikativ cümlələrlə başlananlar da var: «Gənc Baxşı şeylərini yığışdırıb yola hazırlaşır» («1905-ci ildə»), «Solmaz tərpenməz xəyali bir görünüşdə yanar odlar qarşısında dayanmış» («Od gəlini»). İlkin remarkalardan bəzisi bütünlüklə adlıq cümlələrdən ibarətdir, məsələn, «Aydın»da ilk remarka:

«Yoxsulcasına döşənmiş üç qapılı bir otaq. Sol divarda Gültəkinin böyüdülmüş görkəmi, altında dolab, üzərində tar, sağda dördbucaq, solda girdə miz».

«Solğun çiçəklər» pyesinin birinci pərdəsinin ilk remarkası predikativ cümlə ilə başlanır, çoxsözlü bir adlıq cümlə ilə davam edir, sonra bir adi cümlə işlənir. Remarka yarımçıq cümlə ilə başa çatır. Hadisənin baş verdiyi yer ilkin adi cümlə ilə, o yerin (səhnənin) təsviri adlıq cümlə ilə, iştirak edən şəxslər haqqında məlumat yenə adi cümlə ilə təqdim olunur.

Ədibin pyeslərinin pərdə əvvəli remarkaları həcmcə müxtəlifdir, azsözlüsü də var, çoxsözlüsü də. Bütövlükdə götürsək, azsözlülük bu remarkalar üçün səciyyəvi cəhətdir, hətta bir sözdən ibarət remarka da var. Məsələn, «Oqtay Eloğlu» pyesinin beşinci pərdəsinin remarkası belədir: «Səhnədə».

Bu pyədə pərdə əvvəli remarkalardan ən kiçiyi iki sözlüdür: «Gizli təşkilat». Nisbətən, çoxsözlü olan iki remarka var. Bunlardan dörd cümlədən ibarət olan birində 21 söz var; üç cümlədən ibarət olan ikincisində də 21 söz var. Qalanları üç, dörd, beş ... sözdən ibarətdir. Başqa pyeslərin remarkaları da, əsasən, buna uyğundur. Nisbətən, iri həcmli remarkalar da var, ancaq belələri azdır. Məsələn, «Solğun çiçəklər» pyesinin birinci pərdəsinin iki remarkası (48 söz), dördüncü pərdəsinin ilk remarkası (47 söz), «Od gəlini» pyesinin birinci görüşünün remarkası 69, ikinci görüşünün remarkası 91 sözdən ibarətdir. Ən böyük remarka «Aydın» pyesindədir. Pyesin beşinci pərdəsində olan bu remarka esse xarakterli kiçik bir hekayəni xatırladır.

Pərdə əvvəli remarkaların cümlə növlərinə baxaq. Qeyd etdik ki, remarkalarda adlıq cümlələr xeyli yer tutur. Bu təbiidir. Bu da təbiidir ki, digər cümlələr məqsəd və intonasiyaya görə nəqli cümlələrdir. Şəxsə görə cümlələrin əksəriyyəti mübtədəli müəyyən şəxslə cümlələrdir. Mübtədasız müəyyən şəxslə cümlələrdən də istifadə edilmişdir. Məsələn:

1. Mübtədəli müəyyən şəxslə cümlələr: «Gündüz həyətdə oynayır»; «Beş-altı nəfər baş-başa çatıb söhbət edir. Sonradan adamlar bir-bir gəlib onlara qoşulur».

2. Mübtədasız müəyyən şəxslə cümlələr. Belə cümlələr, adətən, mətnə mübtədəli şəxslə cümlələrdən sonra işlənir. Əgər sonrakı cümlələrin iş görəni əvvəlki cümlələrin şəxsləri ilə eynidirsə, mübtədanı tək-

rara ehtiyac olmur və cümlə mübtədasız işlənir. Məsələn, «Yaşar» pyesinin birinci pərdəsinin remarkasında belə işlənmişdir: «Toğrul işləyir, sonra cəld hərəkətlə qalxıb çəkməcdən şüşə və sairə götürür», – cümləsindən sonra gələn cümlələr mübtədasızdır: «Arabir otağa qaçıb qayıdır. İşə bərkə düşəndə isə sevinib oxuyur».

Şəxssiz cümlələr: «Axşamdır»; «Birinci pərdədən üç ay keçmiş».

Həmcins üzvlü sadə cümlələrə də yer verilir: «Səhnə işıqlandıqca məktəb qabağında meydançada bir yığın qoca, qarı, küçə uşaqları, Ocaq-qulu, Balarza və başqaları toplaşıb qapının, hasarın dəşiklərindən içəri boylanır. Tez-tez bir-birinə baxıb qaş-gözlərini oynadır və gülüşürlər».

Nəzərdə tutulan remarkalarda mürəkkəb cümlələrdən də istifadə edilmişdir. Misallar:

Tabesiz mürəkkəb cümlə: «Almaz qarı ağzında dayanmış, uşaqlar başına toplaşmışlar», «Ara-sıra göy guruldayır və pəncərədən ildırım çaxır, yağış yağdığı görünür».

Tabeli mürəkkəb cümlə: «Arxa divar şüşəsiz bir şəbəkədir ki, arından küçə, meydança, o yanda xırda evlər, məscid və sairə görünür»; «Otaq çox müzəyyən deyilsə də, fəqət kürsü, miz, kravat və qeyri-mövduddur».

C.Cabbarlının pyeslərindəki daxili remarkalar da maraqlıdır. Bunları iki yerə ayırmaq olar:

1. Replikalararası remarkalar.
2. Replikadaxili remarkalar.

ƏDƏBİYYAT

1. Məmməd Arif. Seçilmiş əsərləri. Üç cildə. İkinci cild. B., AEA-nın nəşr., 1968.
2. Cəfər Cabbarlı. Əsərləri. Dörd cildə. Birinci cild. B., Yazıçı, 1983.
3. Cəfər Cabbarlı. Əsərləri. Dörd cildə. İkinci cild. B., Yazıçı, 1983.
4. Cəfər Cabbarlı. Əsərləri. Dörd cildə. Üçüncü cild. B., Yazıçı, 1984.
5. Cəfər Cabbarlı. Mənim tanrım gözəllikdir. B., 2000.

РЕМАРКИ В ПЬЕСАХ ДЖ.ДЖАББАРЛЫ

Ю.М.СЕЙДОВ

РЕЗЮМЕ

В статье предоставляется информация о ремарках в драматургии Дж.Джаббарлы, об их видах, строении, о наполняемости об объеме словосочетаний и предложений. Указываются названия, жанры его пьес, количество актов и сцен, говорится о правилах представления персонажей. Анализируется содержание предваряющих акты ремарок, определяется позиция ремарок между репликами. Учитывается, что как и в основной части пьес, в ремарках также проявляется творческое мастерство драматурга. В ремарках использованы различные виды словосочетаний, простых и сложных предложений. В предваряющих акты ремарках преобладают именные (номинативные) предложения.

STAGE DIRECTIONS IN THE PLAYS OF J.JABBARLIH

Y.M.SEYIDOV

SUMMARY

In the article the author is representing the information on the stage directions in dramatic compositions of J.Jabbarlih on their types, structures on their volume of word combinations and the sentences as well. Here is being shown the names, genres of his plays, the amount of acts and stages, being spoken on the rules of representing the characters. The author speaks on the contents of forestalling the acts of stage directions, determined the position of the stage directions among the replies. Being taken into consideration that as in the main parts of plays in stage directions also one can notice the creative skill of the playwright. In stage directions being used various types of word combinations, simple and the complex sentences. In forestalling acts of stage directions are mostly prevailing the nominative sentences.